

Rolnictwo w województwie dolnośląskim w latach 2016-2017

Agriculture in Dolnośląskie Voivodship in 2016-2017

Rolnictwo w województwie dolnośląskim w latach 2016-2017

Agriculture in Dolnośląskie Voivodship in 2016-2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu – Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Wrocław – Dolnośląskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Alicji Pietrusiewicz

Autor

Author

Agata Girul

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Editorial Board of Statistical Office in Wrocław

Przewodniczący

President

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Redaktor Główny

Editor-in-Chief

Stanisław Kamiński

Członkowie

Members

Beata Bał-Domańska, Sławomir Banaszak, Monika Bojanowska, Leszek Cybulski, Joanna Gierak-Kieruzalska, Agata Girul, Agnieszka Ilczuk, Eliza Kawecka-Jung, Paweł Sobik, Elżbieta Stańczyk, Halina Woźniak (Zastępca Przewodniczącego/*Vice President*), Marta Woźniakiewicz (Sekretarz/*Secretary*)

Tłumaczenie

Translation

Grzegorz Pawlaczek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Leszek Łukaszewicz

ISBN 978-83-89593-85-6

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

wroclaw.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną edycję publikacji „Rolnictwo w województwie dolnośląskim w latach 2016–2017”. Opracowanie zawiera podstawowe informacje o wynikach produkcyjnych rolnictwa, jak i o warunkach produkcyjno-ekonomicznych i zużyciu środków produkcji.

Publikację opracowano na podstawie zbiorczych wyników sprawozdawczości, badań reprezentacyjnych oraz szacunków.

W publikacji zaprezentowano informacje o:

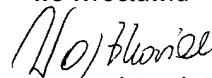
- produkcji roślinnej (plony i zbiory) i zwierzęcej oraz wynikach produkcyjnych rolnictwa w ujęciu wartościowym, tj. wartość i ilość skupionych produktów rolnych,
- warunkach produkcyjno-ekonomicznych produkcji rolniczej, w tym m.in. o użytkowaniu gruntów, warunkach agrometeorologicznych, cenach ziemi oraz cenach produktów rolnych, środków produkcji i ich relacjach,
- zaopatrzeniu i zużyciu środków produkcji w rolnictwie.

Na początku opracowania zamieszczono syntezę oraz wyniki badań, które wzbogacono wykresami. Uwagi metodologiczne znajdują się na końcu publikacji.

Część tabelaryczna została podzielona na cztery grupy tematyczne. W ostatniej części zaprezentowano wyniki w rolnictwie w województwie dolnośląskim na tle innych województw oraz kraju.

Mam nadzieję, że opracowanie okaże się przydatne osobom i instytucjom zainteresowanym problematyką rolnictwa na Dolnym Śląsku.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Preface

I am pleased to present the next edition of the publication “Agriculture in Dolnośląskie Voivodship in 2016–2017”. The study includes basic information on production results of agriculture, economic and production conditions as well as data on the use of inputs.

The study was developed on the basis of consolidated results of reports, sample surveys and estimations.

The publication includes information on:

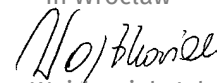
- crop production (yields and harvests), animal production and value and quantity of purchased agricultural products,
- production and economic conditions of agricultural output, including data on land use, agrometeorological conditions, prices of land and agricultural products as well as means of production and their relations,
- supply and consumption of means of production in agriculture.

The publication starts with an executive summary and results of surveys, which were enriched with charts. Methodological notes can be found at the end of the publication.

The tabular part was divided into four thematic groups. In the last tabular part, results in agriculture in Dolnośląskie Voivodship were presented against the background of other voivodships and the country.

I believe that the publication will be useful for people and institutions interested in agriculture in Dolnośląskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office
in Wrocław

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka, Ph.D.

Spis treści

Contents

	Str. Page.
Przedmowa	3
<i>Preface .....</i>	<i>4</i>
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	9
<i>Symbols. Main abbreviations</i>	
Synteza	10
<i>Executive summary .....</i>	<i>11</i>
Rozdział 1. Ocena warunków klimatyczno-glebowych produkcji rolniczej	12
<i>Chapter 1. Evaluation of climatic and soil conditions of agricultural production</i>	
Rozdział 2. Użytkowanie gruntów	14
<i>Chapter 2. Land use</i>	
Rozdział 3. Produkcja roślinna	16
<i>Chapter 3. Crop production</i>	
Nawożenie	16
<i>Fertilization</i>	
Powierzchnia zasiewów	16
<i>Sown area</i>	
Produkcja głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich	18
<i>Main crops of agricultural and horticultural production</i>	
Rozdział 4. Produkcja zwierzęca	21
<i>Chapter 4. Animal production</i>	
Rozdział 5. Skup produktów rolnych	23
<i>Chapter 5. Procurement of agricultural products</i>	
Uwagi metodologiczne	26
<i>Methodological notes .....</i>	<i>29</i>
Tablice (Excel)	
<i>Tables (Excel)</i>	
I. Ważniejsze dane o rolnictwie	
<i>I. Major data on agriculture</i>	
Tabl. 1. Ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie na tle kraju	
<i>Major economic and production results in agriculture as compared to the country</i>	
II. Produkcja rolnicza	
<i>II. Agricultural output</i>	
Produkcja roślinna	
<i>Crop output</i>	
Tabl. 1(2). Powierzchnia zasiewów	
<i>Sown area</i>	

II. Produkcja rolnicza (cd.)**II. Agricultural output (cont.)****Produkcja roślinna (dok.)****Crop output (cont.)**

- Tabl. 2(3). Powierzchnia zasiewów według ziemiopłodów
Sown area by crops
- Tabl. 3(4). Struktura zasiewów według ziemiopłodów
Structure of sown area by crops
- Tabl. 4(5). Dynamika powierzchni zasiewów
Indices of sown area
- Tabl. 5(6). Zbiory ziemiopłodów
Crops production
- Tabl. 6(7). Plony ziemiopłodów
Yields of crops
- Tabl. 7(8). Dynamika plonów głównych ziemiopłodów
Indices of yields of main crops
- Tabl. 8(9). Zbiory pasz dodatkowych
Additional fodder production
- Tabl. 9(10). Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych
Area, production and yields of ground vegetables
- Tabl. 10(11). Powierzchnia, zbiory i plony z krzewów owocowych i plantacji jagodowych
Area, production and yields of fruit bushes and berry fruit
- Tabl. 11(12). Powierzchnia, zbiory i plony owoców z drzew
Area production and yields of tree fruit
- Tabl. 12(13). Udział gospodarstw indywidualnych w produkcji głównych ziemiopłodów
Share of private farms in main crops production

Produkcja zwierzęca**Animal output**

- Tabl. 13(14). Zwierzęta gospodarskie
Livestock
- Tabl. 14(15). Dynamika pogłowia bydła
Indices of cattle stocks
- Tabl. 15(16). Dynamika pogłowia trzody chlewnej
Indices of pig stocks
- Tabl. 16(17). Pogłowie bydła według grup użytkowych
Cattle stocks by category
- Tabl. 17(18). Pogłowie trzody chlewnej według grup użytkowych
Pig stocks by category
- Tabl. 18(19). Drób
Poultry

Skup produktów rolnych**Procurement of agricultural products**

- Tabl. 19(20). Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące)
Procurement value of agricultural products (current prices)
- Tabl. 20(21). Skup ważniejszych produktów rolnych
Procurement of major agricultural products

II. Produkcja rolnicza (dok.)**II. Agricultural output (cont.)****Skup produktów rolnych (dok.)****Procurement of agricultural products (cont.)**

Tabl. 21(22). Dynamika skupu produktów rolnych

Indices of agricultural products procurement

Tabl. 22(23). Skup zbóż i ziemniaków w latach gospodarczych

Procurement of cereals and potatoes by farming years

III. Czynniki rozwoju produkcji rolniczej**III. Factors of development of agricultural production****Użytkowanie gruntów****Land use**

Tabl. 1(24). Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych według rodzaju użytków
(według siedziby użytkownika)

Land use in farms by type of land (according to the official residence of the land user)

Agrometeorologia**Agrometeorology**

Tabl. 2(25). Temperatury, opady i usłonecznienie we Wrocławiu

Air temperatures, precipitation and insolation in Wrocław

Zaopatrzenie rolnictwa w środki produkcji**Supply of agriculture with means of production**

Tabl. 3(26). Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych
w latach gospodarczych (w przeliczeniu na czysty składnik)

*Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in farming years
(in terms of pure ingredient)*

Ceny w rolnictwie**Prices in agriculture**

Tabl. 4(27). Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (ceny bieżące)

Average procurement prices of major agricultural products (current prices)

Tabl. 5(28). Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych według miesięcy
(ceny bieżące)

*Average procurement prices of major agricultural products by months
(current prices)*

Tabl. 6(29). Relacje cen wybranych produktów rolnych według miesięcy (ceny bieżące)

Price relations of selected agricultural products by months (current prices)

IV. Rolnictwo dolnośląskie na tle kraju oraz województw**IV. Dolnośląskie agriculture as compared to the country and voivodships**

Tabl. 1(30). Powierzchnia użytków rolnych (według siedziby użytkownika)

Agriculture area (according to the official residence of the land user)

Tabl. 2(31). Powierzchnia zasiewów

Sown area

IV. Rolnictwo dolnośląskie na tle kraju oraz województw (dok.)***IV. Dolnośląskie agriculture as compared to the country and voivodships (cont.)***

Tabl. 3(32). Struktura powierzchni zasiewów

Structure of sown area

Tabl. 4(33). Plony głównych ziemiopłodów

Yields of main crops

Tabl. 5(34). Zbiory głównych ziemiopłodów

Main crops production

Tabl. 6(35). Udział gospodarstw indywidualnych w produkcji roślinnej ogółem

Share of private farms in total plant production

Tabl. 7(36). Pogłowie bydła i owiec

Cattle and sheep stock

Tabl. 8(37). Pogłowie trzody chlewnej

Pigs stocks

Tabl. 9(38). Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w latach gospodarczych (w przeliczeniu na czysty składnik)

*Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in farming years
(in terms of pure ingredient)*

Tabl. 10(39). Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (ceny bieżące)

Average procurement prices of major agricultural products (current prices)

Tabl. 11(40). Przeciętne ceny gruntów ornych w obrocie prywatnym

Average prices of arable land in private turnover

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 <i>magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit</i>
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 <i>magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Opis <i>Description</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln <i>mln</i>	milion <i>million</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
szt.	sztuka <i>unit, head</i>
kg	kilogram <i>kilogram</i>
dt	decytona <i>deciton</i>
t	tona <i>tonne</i>
ha	hektar <i>hectare</i>
l	litr <i>litre</i>
hl	hektolitr <i>hectolitre</i>
tabl.	tablica <i>table</i>

Synteza

Województwo dolnośląskie jest regionem, w którym duża część obszaru posiada korzystne warunki dla prowadzenia intensywnej produkcji rolniczej. Użytki rolne zajmują ok. 60% powierzchni geodezyjnej województwa. Struktura użytków rolnych jest przestrzennie zróżnicowana. W nizinnej części województwa dominują grunty orne, natomiast w rejonach górskich, m.in. w powiatach jeleniogórskim, kamiennogórskim czy wałbrzyskim występuje więcej łąk i pastwisk trwałych.

Produkcja rolnicza, zwłaszcza roślinna, jest jedną z dominujących funkcji obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego. W 2016 r. w ogólnej wartości produkcji globalnej, produkcja roślinna stanowiła 78,4%. Region niemal co roku przoduje lub znajduje się w czołówce krajowej pod względem wysokości uzyskanych plonów roślin rolniczych. W 2017 r. wielkość plonów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi uplasowało województwo na 2. miejscu w kraju, po województwie opolskim.

W strukturze zasiewów, oprócz zbóż, znaczny udział miały rośliny przemysłowe, które zajęły ok. 20% powierzchni zasiewów, w tym głównie rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. W 2017 r. zbiory rzepaku i rzepiku wyniosły 377 tys. ton, tj. 14,0% zbiorów krajowych, co ulokowało województwo dolnośląskie na 1. miejscu wśród województw. Pod względem produkcji buraków cukrowych województwo dolnośląskie zajmowało 4. lokatę w kraju, po województwach: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i lubelskim.

Na wielkość produkcji roślinnej duży wpływ ma nie tylko przebieg warunków agrometeorologicznych, ale również nawożenie. Odpowiednie nawożenie mobilizuje rośliny do szybszego wzrostu od początku ich życia. Pod względem ilości stosowanych nawozów mineralnych lub chemicznych na 1 hektar użytków rolnych, dolnośląskie w roku gospodarczym 2016/2017 z wielkością na poziomie 174 kg należało do tych województw, w których odnotowano najwyższe nawożenie i zajęło 3. lokatę po kujawsko-pomorskim i opolskim.

W 2017 r. wszystkie główne gatunki warzyw gruntowych plonowały niżej niż w 2016 r. oraz niżej niż przeciętnie w kraju. Wśród warzyw gruntowych najwyższe plony odnotowano w przypadku kapusty, choć na tle innych województw plony tego gatunku były najniższe. Również plonowanie większości gatunków drzew owocowych było niższe niż w roku poprzednim. Pod względem plonowania owoców z wiśni i drzew pozostałych (morele, brzoskwinie czy orzechy włoskie) dolnośląskie zajęło 1. miejsce wśród województw.

W zakresie produkcji zwierzęcej województwo dolnośląskie od lat notuje znacznie gorsze wyniki niż średnie w kraju i w większości województw. Pod względem udziału województwa w krajowej globalnej zwierzęcej produkcji rolniczej dolnośląskie z udziałem na poziomie 2,0% uplasowało się na 13. miejscu. Dolnośląskie należy również do regionów o najniższej w kraju obsadzie zwierząt gospodarskich. Konsekwencją niskiej obsady zwierząt gospodarskich na Dolnym Śląsku jest mała produkcja żywca rzeźnego oraz mleka.

W 2017 r. w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość skupu produktów rolnych w województwie dolnośląskim ogółem wyniosła 2 717 zł, a produktów roślinnych i zwierzęcych odpowiednio 1 939 zł i 779 zł. Dolnośląskie zajęło 14. lokatę wśród województw pod względem wartości produktów rolnych ogółem, 3. miejsce (po opolskim i kujawsko-pomorskim) w przypadku produktów roślinnych oraz ostatnią pozycję w przypadku produktów zwierzęcych. W relacji do 2016 r. wzrosły ceny w skupie większości produktów rolnych.

Executive summary

The Dolnośląskie Voivodship is a region in which a large part of the area has favorable conditions for intensive agricultural production. Agricultural land covers about 60% of the geodesic area of voivodship. The structure of agricultural land is spatially diversified. In the lowland part of the province, arable land predominates, while in mountainous regions, among others in jeleniogórski, kamiennogórski and wałbrzyski powiats, there are more meadows and permanent pastures.

Agricultural production, especially plant production, is one of the dominant functions of rural areas in the Dolnośląskie Voivodship. In 2016, in the total value of global production, crop production accounted for 78.4%. The region almost every year excels or is at the forefront of the country in terms of the amount of harvested agricultural crops. In 2017, the yield of basic cereals with mixed cereal placed the voivodship in the 2nd place in the country, after the Opolskie Voivodship.

Immediately after cereals, in the structure of sowing, industrial plants have a significant share, which account for about 20% of the sown area, including mainly rape and turnip rape as well as sugar beets. In 2017, rape and turnip rape production amounted to 377 thous. tonnes, i.e. 14.0% of national production, which placed the Dolnośląskie Voivodship in the first place among voivodships. In terms of sugar beet production, the Dolnośląskie Voivodship ranked 4th in the country, following Wielkopolskie, Kujawsko-Pomorskie and Lubelskie Voivodships.

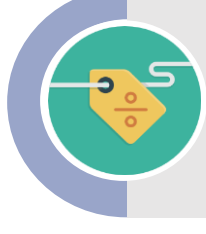
The size of crop production is influenced not only by the agrometeorological conditions, but also by fertilization. Appropriate fertilization mobilizes plants to grow faster from the beginning of their lives. In terms of the amount of mineral or chemical fertilizers used per 1 hectare of agricultural land, in the 2016/2017 farming year, the Dolnośląskie Voivodship, with the size of 174 kg, belonged to those voivodships where the highest fertilization was recorded and took third place after Kujawsko-Pomorskie and Opolskie Voivodships.

In 2017, all major species of ground vegetables yielded lower than in 2016 and lower than the national average. Among the ground vegetables, the highest yields were recorded in the case of cabbage, although compared to other voivodships, the yield of this vegetable was the lowest. The yield of most species of fruit trees was also lower than in the previous year. In terms of yielding fruits from cherries and other trees (apricots, peaches and walnuts), Dolnośląskie took first place among voivodships.

In terms of animal production, the Dolnośląskie Voivodship has recorded much worse results than the average results in the country and in majority of voivodships for many years. In respect of the voivodship's share in the national global livestock production, the Dolnośląskie Voivodship, with the share of 2.0%, located in 13th place. The Dolnośląskie Voivodship is also one of the regions with the lowest stocking density of livestock in the country. The consequence of the low stocking density of livestock in Dolnośląskie is the small production of slaughter animals and milk.

In 2017, per 1 ha of agricultural land, the value of procurement of agricultural products in the Dolnośląskie Voivodship amounted to a total of PLN 2, 717, and plant and animal products amounted to PLN 1, 939 and PLN 779, respectively. The Dolnośląskie Voivodship took the 14th place among voivodships in terms of the value of agricultural products in general, third place (after Opolskie and Kujawsko-Pomorskie Voivodships) in the case of plant products and the last position in the case of animal products. In relation to 2016, the prices of most agricultural products increased.

Rozdział 1. Ocena warunków klimatyczno-glebowych produkcji rolniczej

Chapter 1. Evaluation of climatic and soil conditions of agricultural production

Województwo dolnośląskie, o powierzchni 19 947 km² i ludności według stanu z końca 2017 r. – 2 902,5 tys. osób (w tym 31% to ludność terenów wiejskich), jest regionem, w którym duża część obszaru posiada korzystne warunki dla prowadzenia intensywnej produkcji rolniczej. Walory turystyczne i lecznicze, rzeźba terenu, ale także klimat i duża urodzajność gleb (ok. 45% gruntów ornych o klasie bonitacyjnej I, II i III (a,b)¹) stwarzają znakomite podstawy dla rozwoju rolnictwa m.in. dostarczającego surowce rolnicze do produkcji żywności tradycyjnej i regionalnej, w tym prozdrowotnej. Warunki te zmieniają się jednak w różnych rejonach województwa. Gorsze warunki dla rolnictwa występują na południu regionu, gdzie tereny górskie charakteryzują się m.in. niższą średnią temperaturą powietrza, mniejszą liczbą godzin usłonecznienia oraz większą średnią sumą opadów atmosferycznych. O wiele lepsze warunki występują w środkowej i północnej części regionu, gdzie okres wegetacyjny jest dłuższy, a strefa klimatu umiarkowanego wpływa na lepszy rozwój ziemiopłodów.

Warunki agrometeorologiczne

Agrometeorological conditions

Analizując przebieg warunków agrometeorologicznych w sezonie wegetacyjnym 2016/2017 można było zaobserwować, że jesień 2016 r. była ciepła i wilgotna, mimo iż we wrześniu wystąpił deficyt wody w glebie, który niekorzystnie wpływał na stan uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby. Z kolei, w październiku i listopadzie, miejscami obfite opady deszczu znacznie poprawiły stan uwilgotnienia gleby i choć miały korzystny wpływ na procesy kiełkowania ziarna i wschody ozimin, to utrudniały wykonanie prac polowych (koszenie roślin) i zbioru upraw, a chłodne dni od II dekady października z temperaturą 5-10°C (miejscami lokalne przymrozki w II dekadzie listopada) wpłynęły na spowolnienie procesów życiowych roślin. Pogoda w grudniu nie stwarzała większych zagrożeń dla zimujących roślin, choć w niektórych rejonach wystąpiły niewielkie wymarznienia upraw. Najbardziej ze zbóż przetrzymał jęczmień.

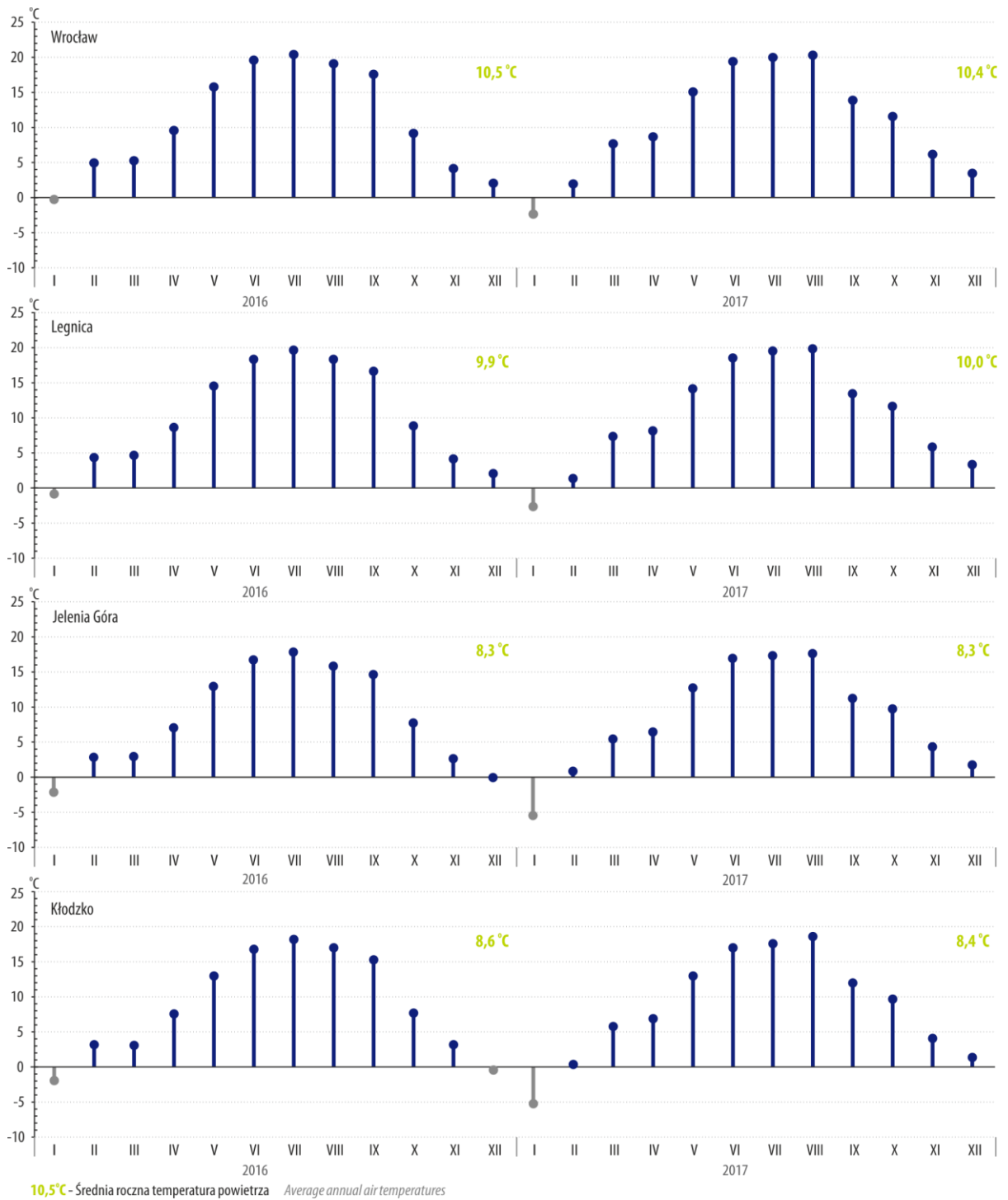
W pierwszym kwartale 2017 r. przebieg pogody nie stwarzał na ogół zagrożenia dla zimujących roślin. W drugiej połowie marca temperatura wynosiła 10-12°C, a na początku kwietnia nawet 15-18°C. Po 10 kwietnia nastąpiło ochłodzenie, w wyniku którego w rejonach górskich spadł śnieg i wystąpiły przygruntowe przymrozki do -2°C. Zróżnicowane warunki agrometeorologiczne niekorzystnie wpłynęły na rozwój roślin, szczególnie zbóż, w których wystąpiło zagrożenie chorobami, tj. mączniakiem, rdzą brunatną pszenicy, septoriozą paskowaną liści pszenicy, fuzariozą. Rzepak ozimy rozwijał się dynamicznie, choć w wyniku kwietniowych przymrozków mógł ulec uszkodzeniu. Drzewa owocowe i truskawki przetrzymały bez uszkodzeń. Rolnicy wcześniej zastosowali nawożenie nawozami mineralnymi, a także przeprowadzili zabiegi pielęgnacyjne z użyciem herbicydów oraz środków chemicznych mających zastosowanie w zwalczaniu grzybów atakujących rośliny (fungicydów).

W II połowie maja warunki pogodowe zdecydowanie uległy poprawie i korzystnie wpłynęły na wschody i wegetację roślin. Zboża ozime i jare, rzepak ozimy oraz rośliny okopowe były w dobrej kondycji. Wykonano pierwszy pokos traw. Przez całe lato, średnia temperatura powietrza wynosiła 20-25°C, a pod koniec czerwca, lipca i sierpnia dochodziła do 30°C. Kilukrotnie w okresie czerwiec-sierpień wystąpiły obfite opady deszczu, ale nie przeszkadzało to w pracach polowych. Warunki agrometeorologiczne były dobre dla zbioru roślin. Skoszono ok. 65% powierzchni łąk, ale siano było średniej jakości. W terminie wykonano podorywki i rozpoczęto w sierpniu siewy rzepaku ozimego.

---

¹ Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Temperatury powietrza według miesięcy
Air temperatures by months

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.
 Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

Rozdział 2. Użytkowanie gruntów

Chapter 2. Land use

Województwo dolnośląskie w swoich granicach administracyjnych zajmuje blisko 2 mln ha, tj. 6,4% powierzchni kraju. W całej powierzchni geodezyjnej województwa dolnośląskiego (według stanu w dniu 1 stycznia 2017 r.) użytki rolne stanowiły ok. 60% (podobnie jak w kraju)¹. Dolnośląskie pod względem udziału użytków rolnych w powierzchni ogółem zajmuje 10. lokatę wśród wszystkich województw. Najwyższe udziały notują województwa: łódzkie (ok. 72%), lubelskie (ok. 71%) i mazowieckie (ok. 68%), a na ostatniej lokacie plasuje się województwo lubuskie – powierzchnia użytków rolnych zajmuje ok. 40% powierzchni tego województwa. Wśród powiatów województwa dolnośląskiego największy odsetek użytków rolnych występuje w powiatach: strzelińskim (84,5% powierzchni ogółem), średzkim (79,0%), wrocławskim (76,7%), legnickim (76,0%), świdnickim (75,0%), złotoryjskim (72,0%), ząbkowickim (71,6%) i dzierżoniowskim (70,4%). Struktura użytków rolnych jest przestrzennie zróżnicowana. W nizinnej części województwa dominują grunty orne, natomiast w rejonach górskich, m.in. w powiatach jeleniogórskim, kamiennogórskim czy wałbrzyskim występuje więcej łąk i pastwisk trwałych.

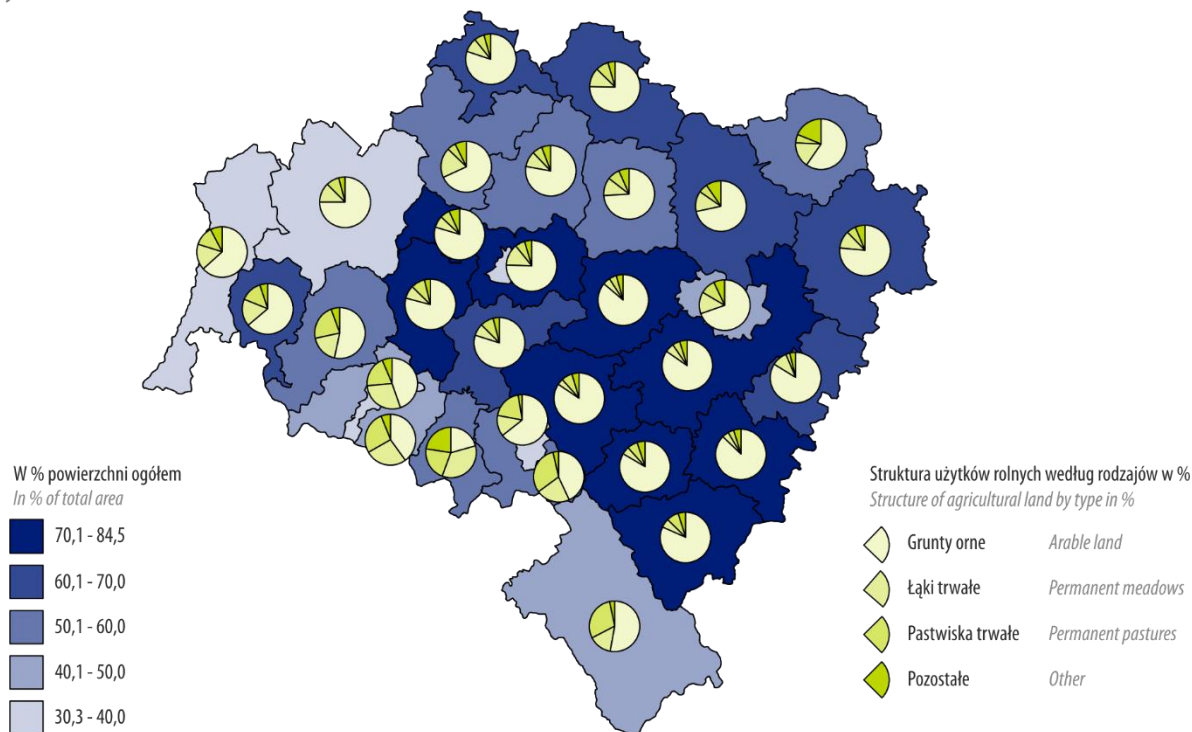
Poza użytkami rolnymi, które zajmują największy obszar powierzchni województwa, ok. 31% powierzchni ogółem stanowią grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a 7,2% – grunty zabudowane i zurbanizowane. Pozostałe 2,1% stanowią: grunty pod wodami (ok. 1%) oraz nieużytki, użytki ekologiczne i tereny różne.

Użytki rolne w powiatach województwa dolnośląskiego w 2017 r.

Stan w dniu 1 I

Agricultural land in powiats of Dolnośląskie Voivodship in 2017

As of 1 I

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

¹ Wykorzystano dane pochodzące z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii. W części tabelarycznej w tablicach 1, 1(24) oraz 1(30) przedstawiono powierzchnię bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej i gruntów poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność o małej skali. Tak zdefiniowane użytki rolne stanowią 46,0% powierzchni województwa, a średnia krajowa jest nieznacznie większa i wynosi 46,8%.

Na podstawie danych GUS, powierzchnia gruntów w gospodarstwach rolnych według siedziby użytkownika gospodarstwa w czerwcu 2017 r. wyniosła 964,7 tys. ha, tj. o 14,5 tys. ha więcej niż przed rokiem. Około 95% gruntów stanowiły użytki rolne, tj. grunty bezpośrednio związane z działalnością rolniczą, w tym 94,5% – użytki utrzymywane w dobrej kulturze rolnej. W porównaniu do 2016 r. powierzchnia użytków rolnych zwiększyła się o 15,4 tys. ha, głównie w wyniku zwiększenia powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze o 17,5 tys. ha. Największą powierzchnię użytków rolnych (81,3%) zajmowały grunty pod zasiewami (w 2016 r. – 82,6%), a następnie łąki i pastwiska trwałe (16,7% wobec 14,9% w 2016 r.). Zarówno grunty ugorowane, jak i uprawy trwałe oraz ogrody przydomowe stanowiły niewielki odsetek użytków rolnych odpowiednio: 1,0%, 0,4% i 0,1%.

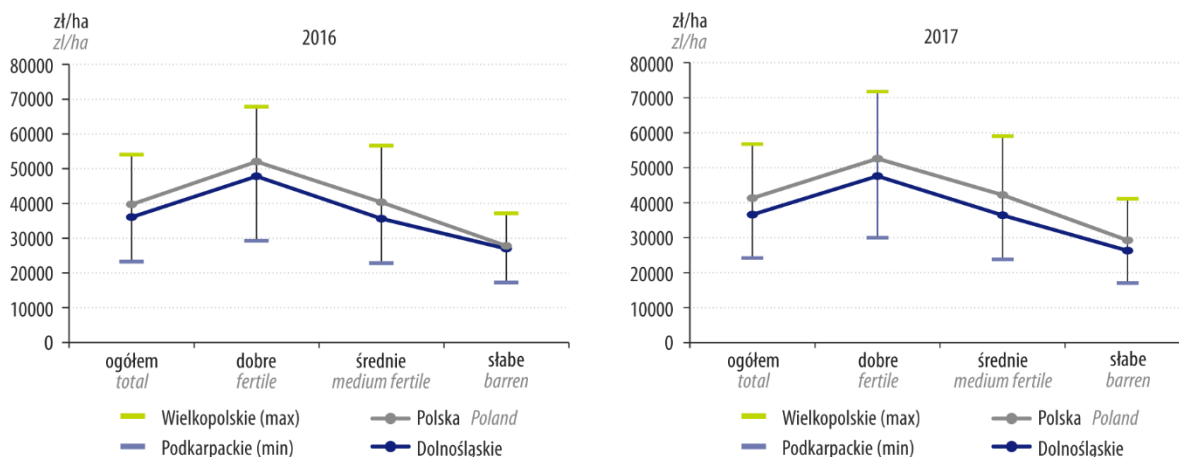
Lasy i grunty leśne w 2017 r. stanowiły 16,6 tys. ha, tj. zaledwie 1,7% powierzchni ogółem gruntów w gospodarstwach rolnych i w skali roku ich powierzchnia zwiększyła się o 1,2 tys. ha.

Powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków, będących między innymi gruntami pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, zajmowała w 2017 r. 31,5 tys. ha, tj. 3,3% ogólnej powierzchni gruntów rolnych. W relacji do 2016 r. ich powierzchnia zmniejszyła się o 2,2 tys. ha.

Dominujące w rolnictwie gospodarstwa indywidualne, które w 2017 r. posiadały ok. 85% powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych, użytkowały 777,0 tys. ha użytków rolnych.

Udział użytków rolnych województwa dolnośląskiego w powierzchni użytków rolnych ogółem w Polsce stanowił 6,3%, co przyniosło 8. lokatę w kraju. Na pierwszym miejscu uplasowało się województwo mazowieckie z wynikiem 13,3%, a na ostatnim – śląskie (2,5%).

Przeciętne ceny gruntów ornych w obrocie prywatnym według klas gruntu Average prices of arable land in private turnover by classes of land

W 2017 r. średnia cena gruntów ornych w obrocie prywatnym w województwie dolnośląskim wyniosła 36 591 zł za 1 ha i była niższa o 11,4% od przeciętnej ceny gruntów ornych w kraju, natomiast nieznacznie wyższa o 515 zł za 1 ha w relacji do 2016 r. Cena gruntów ornych w województwie dolnośląskim uplasowała województwo na 8. miejscu wśród województw. Na pierwszym miejscu, z najwyższą ceną za 1 ha, uplasowało się województwo wielkopolskie, gdzie cena była wyższa od ceny odnotowanej w województwie dolnośląskim o 55,0% i wyniosła 56 721 zł za 1 ha. Najniższą cenę gruntów za 1 ha odnotowano w województwie podkarpackim (24 185 zł).

Im klasa gruntów lepsza, tym wyższa cena za 1 ha. Najwyższa cena gruntów w obrocie prywatnym dotyczy gruntów pszenno-buraczanych klasy dobrej, która w 2017 r. w województwie dolnośląskim wyniosła 47 622 zł za 1 ha i była o 9,4% niższa od przeciętnej ceny w kraju i o 33,6% niższa od ceny odnotowanej w województwie wielkopolskim, gdzie cena za 1 ha była najwyższa wśród województw i wyniosła 71 724 zł. Cena gruntów klasy słabej (piaszczystych) w obrocie prywatnym ukształtowała się w województwie dolnośląskim na poziomie 26 295 zł za 1 ha (wobec 29 277 zł w kraju i 41 137 zł w województwie wielkopolskim). Nietrudno zauważyć, że w województwie dolnośląskim sprzedając grunty klasy dobrej moglibyśmy w województwie wielkopolskim za tę cenę kupić wyłącznie grunty klasy słabej.

Rozdział 3. Produkcja roślinna

Chapter 3. Crop production

Produkcja rolnicza, zwłaszcza roślinna, jest nadal jedną z dominujących funkcji obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego. W 2016 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, produkcja roślinna dominowała w ogólnej wartości produkcji globalnej i stanowiła 78,4%. W skali roku globalna produkcja rolnicza ogółem w województwie dolnośląskim w cenach stałych zwiększyła się o 9,8%, głównie na skutek wzrostu globalnej produkcji roślinnej o 15,6%. Pod względem udziału województwa w krajowej globalnej roślinnej produkcji rolniczej dolnośląskie w 2016 r. z udziałem na poziomie 7,1% uplasowało się na 6. miejscu po województwach: mazowieckim (14,1%), lubelskim (13,1%), wielkopolskim (12,8%), łódzkim (8,1%), i kujawsko-pomorskim (7,7%).

Nawożenie

Fertilization

Na wielkość produkcji roślinnej duży wpływ ma nie tylko przebieg warunków agrometeorologicznych, ale również nawożenie. Prawidłowe nawożenie zwiększa wielkość plonowania roślin, poprawia jakość plonów i żyzność gleby, nie powodując ujemnych skutków w środowisku. Odpowiednie nawożenie mobilizuje rośliny do szybszego wzrostu od początku ich życia, co w przypadku powszechnie uprawianych ozimin oznacza przedsięwzięte zaopatrzenie roślin w fosfor i potas, a umiarkowane w azot.

Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z nawozami wieloskładnikowymi) pod zbiory w roku gospodarczym 2016/2017 w województwie dolnośląskim wyniosło 159,8 tys. ton i w porównaniu do poprzedniego roku gospodarczego było wyższe o 11,1 tys. ton (tj. o 7,5%). W gospodarstwach indywidualnych zastosowano 82,8% nawozów ogółem (rok wcześniej – 82,0%).

W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2016/2017 zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych wyniosło ok. 174 kg (rok wcześniej – 165 kg), z tego nawozów azotowych blisko 102 kg, fosforowych – 26,6 kg i potasowych – 46,2 kg. Więcej niż przed rokiem zastosowano na 1 ha użytków rolnych nawozów azotowych (o 10,1%) i potasowych (o 2,2%), natomiast mniej nawozów fosforowych (o 3,6%). W porównaniu do średniego poziomu zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych w kraju wynoszącym ok. 140 kg na 1 ha użytków rolnych, nawożenie w województwie dolnośląskim było wyższe o 34,2 kg. Pod względem ilości stosowanych nawozów mineralnych lub chemicznych na 1 hektar użytków rolnych dolnośląskie w roku gospodarczym 2016/2017 należało do tych województw, w których odnotowano najwyższe nawożenie i zajęło 3. lokatę po kujawsko-pomorskim (ok. 201 kg/ha) i opolskim (ok. 190 kg/ha). Najniższą ilość nawozów mineralnych lub chemicznych odnotowano w województwie podkarpackim (82,2 kg/ha).

Istotnym elementem warunkującym wykorzystanie nawożenia mineralnego i poziom produktywności gleb jest wapnowanie. W roku gospodarczym 2016/2017 zużycie nawozów wapniowych (łącznie z wapnem defekacyjnym) w województwie dolnośląskim wyniosło 80,0 tys. ton, co w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych dało poziom 87,2 kg CaO, tj. o 1,1 kg więcej niż w poprzednim roku gospodarczym i o 34,2 kg więcej niż średnio w kraju. Ten wynik uplasował dolnośląskie na 3. miejscu wśród województw. Najwyższy poziom nawożenia zastosowano w województwie kujawsko-pomorskim (ok. 127 kg/ha), a następnie w opolskim (96,4 kg/ha), a najniższy w małopolskim (23,1 kg/ha).

Powierzchnia zasiewów

Sown area

W 2017 r. w województwie dolnośląskim powierzchnia zasiewów wyniosła 745,0 tys. ha i była większa o ok. 1 tys. ha niż rok wcześniej. Ponad 83% powierzchni zasiewów użytkowanych było przez 44,6 tys. dolnośląskich gospodarstw indywidualnych posiadających użytki rolne pod zasiewami. Powierzchnia pod zasiewami w województwie dolnośląskim stanowiła ok. 7% powierzchni zasianej w kraju (6. lokata wśród województw).

Oprócz wspomnianych wyżej warunków meteorologicznych i nawożenia na wyniki produkcji roślinnej wpływ mają również zmiany w powierzchni i strukturze zasiewów.

Na przestrzeni lat 2016-2017 odnotowano następujące zmiany w powierzchni zasiewów m.in.:

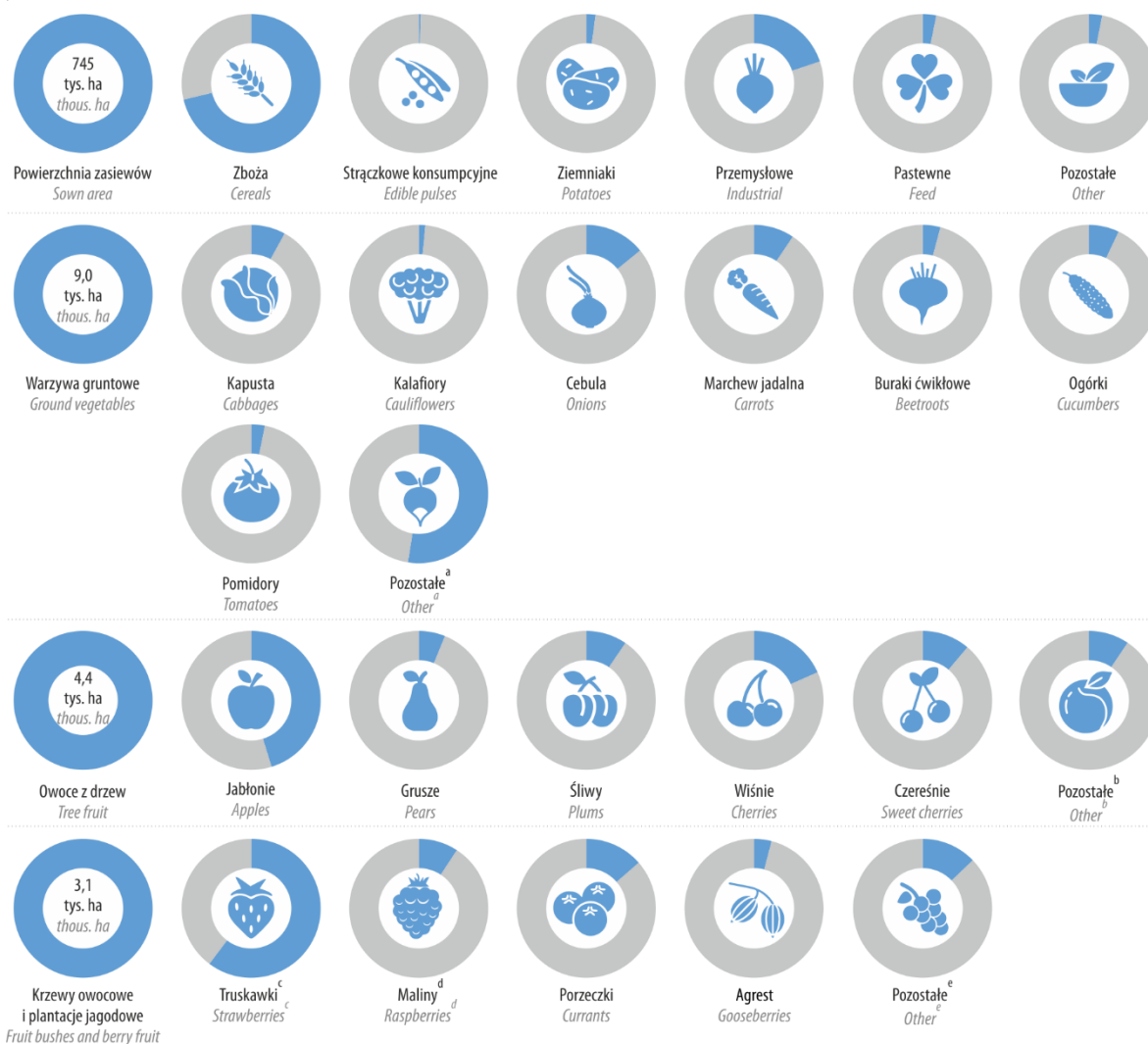
- zwiększenie areалу zbóż podstawowych z mieszankami o 3,1%, w tym szczególnie jęczmienia o 48,7% i mieszanek zbożowych o 163,1%,
- wzrost powierzchni upraw przemysłowych o 5,0%, w tym buraków cukrowych o 12,3% oraz rzepaku i rzepiku o 2,7%,
- zmniejszenie powierzchni upraw pastewnych o 1,3%, przy zmniejszonej powierzchni upraw motylkowych drobnonasiennych na zielonkę o 38,1%, ale zwiększonej powierzchni strączkowych pastewnych na zielonkę o 1,5%,
- zmniejszenie powierzchni upraw ziemniaków o ok. 12 tys. ha (tj. o 42,7%),
- zmniejszenie powierzchni upraw strączkowych jadalnych o 8,7%,
- zmniejszenie areалу warzyw gruntowych o 4,1%, w tym szczególnie cebuli o 24,1% i marchwi jadalnej o 11,0%,
- zmniejszenie powierzchni uprawy krzewów owocowych i plantacji jagodowych o 1,6%,
- wzrost areалу drzew owocowych o 3,5%, w tym szczególnie powierzchni upraw gruszy o 17,5%.

Struktura powierzchni ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w województwie dolnośląskim w 2017 r.

Stan w czerwcu

Structure of area of agricultural and horticultural crops in Dolnośląskie Voivodship in 2017

As of June

a Pietruszka, por, seler, sałata, rzodkiewka, rabarbar i inne. b Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie. c łącznie z poziomkami. d łącznie z jeżyną bezkolcową. e Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

a Parsley, leek, celery, lettuce, radish, rhubarb and other. b Apricots, peaches, walnuts. c Including wild strawberries. d Including thornless blackberry. e Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others.

W województwie dolnośląskim w strukturze zasiewów upraw rolnych dominowały zboża, które w 2017 r. stanowiły 71,3% ogólnej powierzchni zasiewów (przed rokiem 69,9%). Uprawiane były na powierzchni 531 tys. ha, tj. o ok. 11 tys. ha większej niż przed rokiem. Największy udział w strukturze uprawy zbóż miały zboża intensywne, tj. pszenica, jęczmień i pszenżyto, stanowiące 74,3% ogólnego areалу uprawy zbóż (w 2016 r. – 74,9%), w tym pszenica – 49,6% (przed rokiem – 54,4%), a jęczmień – 15,6% (wobec 10,7% w 2016 r.). Zboża ekstensywne (tj. żyto, owies i mieszanki zbożowe) zajmowały ok. 54 tys. ha, tj. 10,2% ogółu powierzchni zbóż (w 2016 r. – 8,7%). W perspektywie roku w zasiewach zbóż intensywnych zwiększeniu uległa jedynie powierzchnia uprawy jęczmienia o 27,1 tys. ha, w tym szczególnie jęczmienia jarego o 23,6 tys. ha. Areal uprawy pszenicy zmniejszył się o ok. 20 tys. ha.

Kolejnym rodzajem upraw, pod względem udziału w powierzchni zasiewu, były rośliny przemysłowe, które zajęły ok. 20% powierzchni zasiewów, w tym głównie rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. W 2017 r. powierzchnia upraw z grupy przemysłowe wyniosła blisko 148 tys. ha, tj. o ok. 7 tys. ha więcej niż w 2016 r. Rzepak i rzepik stanowił 16,3% powierzchni zasiewów ogółem (o 0,4 p.proc. więcej niż w 2016 r.), a buraki cukrowe – 2,8% (wobec 2,5% w 2016 r.).

Dla porównania w kraju w 2017 r. powierzchnia uprawy zbóż zajmowała ok. 71% powierzchni zasiewów, areal uprawy rzepaku i rzepiku – 8,5%, tj. w strukturze zasiewów o połowę mniej niż w województwie dolnośląskim, a buraków cukrowych – 2,2%.

W 2017 r. powierzchnia upraw ziemniaków zajmowała 16 tys. ha, tj. o ok. 12 tys. ha mniej (o 42,7%) niż przed rokiem, a warzyw gruntowych – 9 tys. ha, tj. mniej o 381 ha (o 4,1%). Najbardziej w skali roku zmniejszył się areal cebuli (o 24,1%), natomiast najbardziej zwiększył się areal pomidorów i kalafiorów odpowiednio o 40,2% i o 38,4%.

Z kolei powierzchnia upraw drzew owocowych w 2017 r. wyniosła 4,4 tys. ha i była większa o 3,5% w odniesieniu do roku poprzedniego. Najbardziej w skali roku zwiększyła się powierzchnia upraw gruszy o 17,5%, tj. o 40 ha, a powierzchnia jabłoni, zajmujących największą powierzchnię wśród ogółu areалу drzew owocowych w województwie (45,3%), zwiększyła się o 3,8%. Powierzchnia upraw krzewów owocowych i plantacji jagodowych w 2017 r. zajęła 3,1 tys. ha, tj. o 53 ha mniej niż w 2016 r. Największą powierzchnię upraw zajmowały truskawki łącznie z poziomkami (60,3% powierzchni ogółem) i było to więcej o 46 ha niż w 2016 r.

Produkcja głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich

Main crops of agricultural and horticultural production

Produkcja zbóż w 2017 r. wyniosła 2 760,1 tys. ton, tj. o 65,3 tys. ton więcej niż w 2016 r. Zbiory zbóż intensywnych (pszenicy, jęczmienia i pszenżyta) wyniosły 2009,8 tys. ton i były o 15,2 tys. ton wyższe niż w roku poprzednim. Udział zbóż intensywnych w ogólnej produkcji zbóż podstawowych z mieszankami wyniósł 91,3%, w tym pszenicy – 64,3%, a jęczmienia – 17,0% (wobec odpowiednio 92,7%, 70,5% i 11,7% w 2016 r.). Produkcja zbóż ekstensywnych (żyta, owsa, mieszanek zbożowych) wyniosła 192,1 tys. ton, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznaczało wzrost o 36,2 tys. ton (tj. o 23,2%).

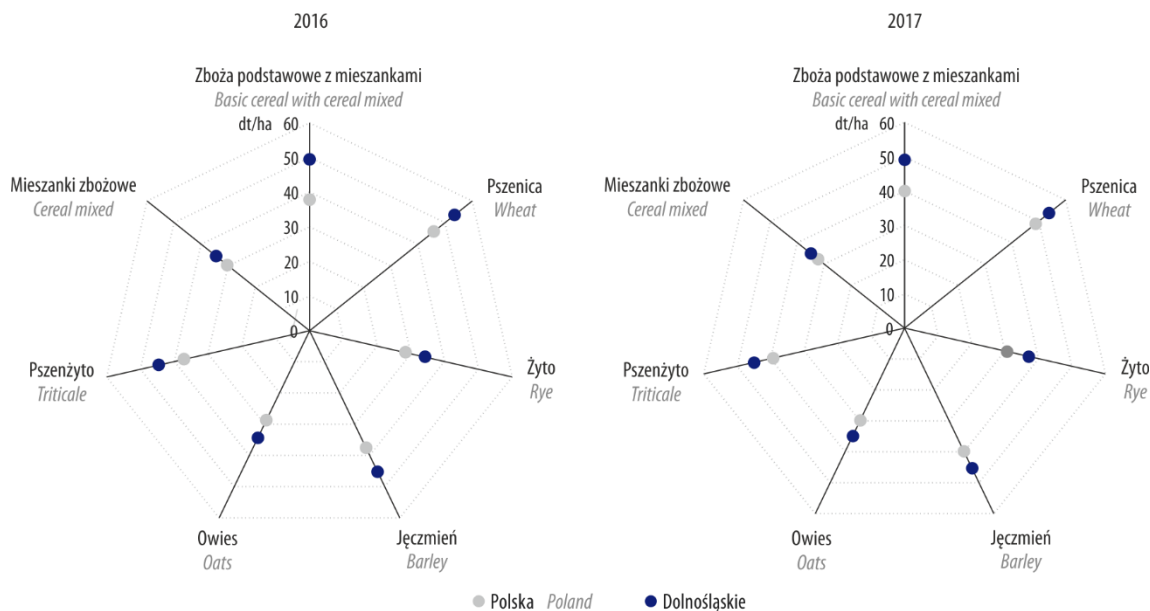
Pod względem produkcji zbóż podstawowych wraz z mieszankami zbożowymi województwo dolnośląskie w 2017 r. zajmowało 5. lokatę w kraju, po wielkopolskim, lubelskim, mazowieckim i kujawsko-pomorskim, natomiast 2. miejsce w produkcji pszenicy, po województwie lubelskim.

W 2017 r. plonowanie większości gatunków zbóż było większe niż rok wcześniej oraz wyższe niż średnio w kraju za wyjątkiem prosa (15,5 dt/ha wobec 18,2 dt/ha w kraju). W skali roku największy wzrost plonów odnotowano dla prosa o 3,1 dt/ha (tj. o 25,0%) i żyta o 2,9 dt/ha (tj. o 8,5%). W porównaniu do 2016 r. gorzej plonowała gryka o 4,4%. Nieznacznie gorzej niż w 2016 r. plonowały zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi ogółem o 0,3 dt/ha.

Pod względem uzyskanych plonów zbóż podstawowych wraz z mieszankami zbożowymi w analizowanym roku województwo dolnośląskie uplasowało się na 2. miejscu wśród województw (49,1 dt/ha przy średniej krajowej na poziomie 40,0 dt/ha), po województwie opolskim (55,6 dt/ha). Wynikało to między innymi z wysokiego udziału zbóż intensywnych w strukturze zasiewów zbóż.

Plony głównych ziemiopłodów rolnych

Yields of main agricultural crops

W 2017 r. plony rzepaku i rzepiku wyniosły 31,1 dt/ha, tj. więcej o 0,7 dt/ha (o 2,3%) niż w roku poprzednim i więcej o 1,6 dt/ha niż średnio w kraju. Zbiory rzepaku i rzepiku wyniosły ok. 377 tys. ton, tj. 14,0% zbiorów krajowych, co ulokowało województwo dolnośląskie na 1. miejscu wśród województw.

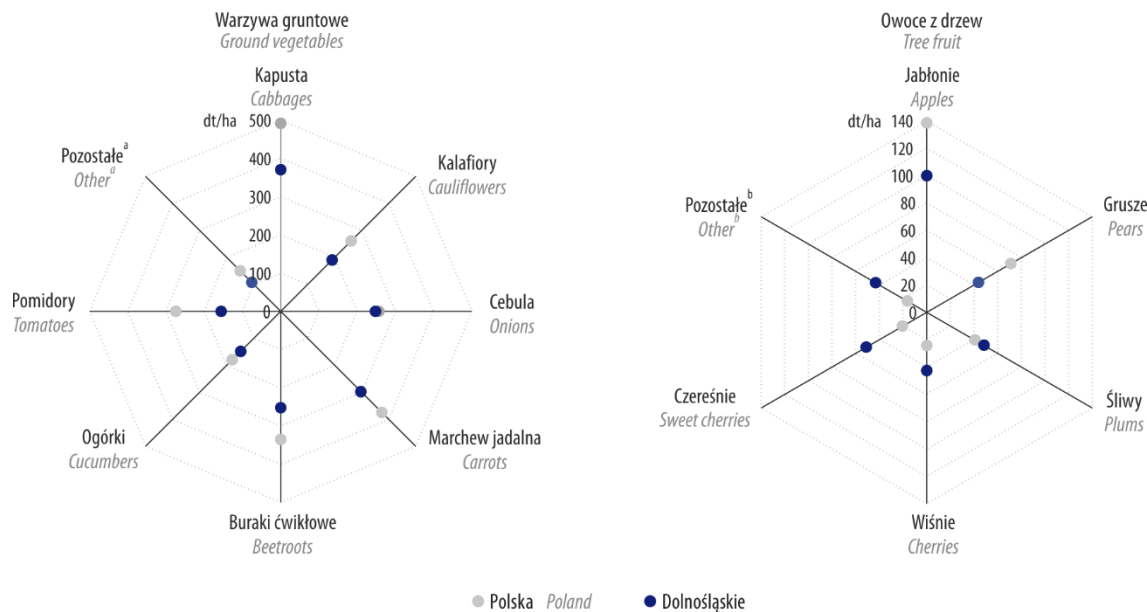
Pod względem produkcji buraków cukrowych województwo dolnośląskie zajmowało 4. lokatę w kraju, po województwach: wielkopolskim, kujawsko-pomorskim i lubelskim. W konsekwencji większej niż przed rokiem powierzchni uprawy i wyższego plonowania, produkcja buraków cukrowych oszacowana została na ok. 1482 tys. ton, tj. więcej o 395 tys. ton (o 36,4%) niż w roku wcześniejszym. Plony buraków cukrowych wyniosły 714 dt/ha i były wyższe o 126 dt/ha (o 21,4%) od uzyskanych w 2016 r. oraz wyższe o 35 dt/ha od przeciętnego plonowania w kraju, lokując województwo na 5. miejscu wśród województw (1. miejsce województwo lubuskie – 750 dt/ha).

Plony ziemniaków oszacowano na 351 dt/ha i było to więcej o 76 dt/ha (tj. o 27,6%) niż rok wcześniej i o 72 dt/ha więcej niż przeciętnie w kraju, plasując dolnośląskie na 2. miejscu po województwie opolskim (359 dt/ha). Mimo odnotowanego w skali roku wyższego plonowania, produkcja ziemniaków (561 tys. ton) była mniejsza o 206 tys. ton (o 26,9%) niż przed rokiem. Produkcja ziemniaków skoncentrowana była prawie wyłącznie w gospodarstwach sektora prywatnego. Udział gospodarstw indywidualnych w ogólnej produkcji ziemniaków wynosił 86,0% (w 2016 r. – 88,8%). Pod względem produkcji ziemniaków województwo dolnośląskie zajmowało 7. miejsce w kraju, podczas gdy na pierwszym miejscu uplasowało się województwo wielkopolskie z produkcją (1318 tys. ton) blisko 2,5-krotnie wyższą niż w dolnośląskim.

W 2017 r. wszystkie główne gatunki warzyw gruntowych plonowały niżej niż w 2016 r. oraz niżej niż przeciętnie w kraju. Największy spadek plonowania zanotowano w przypadku: buraków ćwikłowych – o 108 dt/ha (tj. o 30,0%), kapusty – o 92 dt/ha (tj. o blisko 20%) i pomidorów – o 74 dt/ha (o 32,2%). Wśród warzyw gruntowych najwyższe plony odnotowano w przypadku kapusty (371 dt/ha wobec 492 dt/ha w kraju), choć na tle innych województw plony tego gatunku były najniższe w kraju (na 1. miejscu uplasowało się województwo świętokrzyskie z plonami na poziomie 559 dt/ha).

Przy równoczesnym zmniejszeniu areálu uprawy i plonowania w 2017 r. zbiór warzyw gruntowych wyniósł ogółem 160,2 tys. ton i zmniejszył się o 16,4% w skali roku. Produkcja warzyw w gospodarstwach indywidualnych stanowiła 78,2% ogólnej produkcji (przed rokiem 65,9%). W kraju największa produkcja warzyw występowała w województwie mazowieckim – 15,2% ogółu produkcji krajowej oraz kujawsko-pomorskim – 13,6%, natomiast województwo dolnośląskie zajęło 8. miejsce z niewielkim udziałem – 3,5% produkcji krajowej.

Plony warzyw gruntowych i owoców z drzew w 2017 r. Yields of ground vegetables and tree fruit in 2017

a Pietruszka, por, seler, sałata, rzodkiewka, rabarbar i inne. b Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie.
a Parsley, leek, celery, lettuce, radish, rhubarb and other. b Apricots, peaches, walnuts.

W 2017 r. plonowanie, większości gatunków drzew owocowych, podobnie jak warzyw gruntowych, głównie ze względu na niekorzystne warunki agrometeorologiczne (ochłodzenie i kwietniowe przymrozki), było niższe niż w roku poprzednim. Najwyższym w skali roku spadkiem plonowania charakteryzowały się jabłonie, tj. o 26,1 dt/ha (o 20,7%) oraz grusze o 13,4 dt/ha (tj. o 23,5%), w przypadku których plony w 2017 r. ukształtowały się na niższym poziomie niż przeciętnie w kraju. Wyższe plonowanie owoców z drzew niż przeciętne w Polsce dotyczyło m.in. śliw, wiśni, czereśni i drzew pozostałych, wśród których można wymienić morele, brzoskwinie czy orzechy włoskie. Pod względem plonowania owoców z wiśni i drzew pozostałych dolnośląskie zajęło 1. miejsce wśród województw. Plonowanie śliw i czereśni ułożyło dolnośląskie na odpowiednio 5. (po lubelskim, kujawsko-pomorskim, wielkopolskim i lubuskim) i 3. (po opolskim i lubuskim) miejscu w kraju.

W 2017 r. w wyniku niższego plonowania i zwiększonego areалу, odnotowano w skali roku zmniejszenie o 17,0% zbiorów owoców z drzew, które wyniosło ok. 31 tys. ton. Na wielkość produkcji owoców z drzew istotny wpływ miała produkcja jabłek, których zbiory stanowiły 64,4% ogólnych zbiorów owoców z drzew w województwie. W ogólnej wielkości produkcji owoców z drzew udział zbiorów z gospodarstw indywidualnych wyniósł 93,2%. W kraju blisko połowa (46,6%) zbiorów owoców z drzew była uzyskana przez gospodarstwa z województwa mazowieckiego, a dolnośląskie zajęło 8. miejsce z niewielkim udziałem – 1,2% produkcji krajowej.

W 2017 r. potentatem w produkcji owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kraju było województwo lubelskie (45,6%). Województwo dolnośląskie zajęło 9. lokatę, z nieznacznym udziałem na poziomie 2,5%. Biorąc pod uwagę plonowanie konkretnych gatunków owoców w odniesieniu do roku poprzedniego to maliny, porzeczki, agrest oraz pozostałe gatunki owoców jagodowych plonowały lepiej, natomiast truskawki łącznie z poziomkami – gorzej. W związku z nieco mniejszą powierzchnią uprawy owoców z krzewów i plantacji jagodowych zbiory ich wyniosły 12,3 tys. ton i były o 5,3% niższe niż w roku 2016. Zmniejszenie zbiorów zanotowano w przypadku truskawek, malin oraz pozostałych owoców (w tym: aronii, borówki wysokiej, leszczyny), natomiast wzrost dotyczył porzeczki i agrestu. Produkcja owoców jagodowych prowadzona była prawie wyłącznie w sektorze prywatnym, a udział gospodarstw indywidualnych wyniósł 99,4%.

Rozdział 4. Produkcja zwierzęca

Chapter 4. Animal production

W zakresie produkcji zwierzęcej województwo dolnośląskie od lat notuje znacznie gorsze wyniki niż średnie w kraju i w większości województw.

W 2016 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, produkcja zwierzęca w województwie dolnośląskim w ogólnej wartości produkcji globalnej stanowiła 21,6% (wobec ok. 52% w Polsce). Pod względem udziału województwa w krajowej globalnej zwierzęcej produkcji rolniczej dolnośląskie z udziałem na poziomie 2,0%, razem z województwami opolskim i podkarpackim, uplasowało się na 13. miejscu wyprzedzając jedynie województwo lubuskie (1,8%). Najwyższą lokatę odnotowało województwo wielkopolskie z udziałem na poziomie 20,6%.

Dolnośląskie należy również do regionów o najniższej w kraju obsadzie zwierząt gospodarskich. Przyczyną takiego stanu, jest między innymi mniejsza opłacalność tej produkcji, w stosunku do roślinnej, połączona ze znacznie większą uciążliwością pracy.

W czerwcu 2017 r. pogłowie bydła liczyło 108,2 tys. szt., tj. o 4,8% więcej od stanu notowanego przed rokiem. Pod względem obsady bydła, dolnośląskie zajęło 13. lokatę w rankingu województw. Stado podstawowe krów na przestrzeni roku nieznacznie zwiększyło się (o 1,5%) i wyniosło 41,7 tys. szt. Udział pogłowia krów w pogłowie bydła ogółem wyniósł 38,6% i był niższy niż średnio w kraju (38,7%). Pogłowie krów mlecznych, utrzymywanych w celu pozyskania mleka konsumpcyjnego (26,7 tys. szt.) stanowiło 64,1% ogólnej populacji krów (przed rokiem – 68,8%). Ich liczba w relacji do 2016 r. zmniejszyła się o 5,5%. Zwiększyła się natomiast zarówno liczebność młodego bydła w wieku 1-2 lata (o 9,7%), w tym głównie byczków (o 21,9%), jak i cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 2,2%), w tym szczególnie byczków na chów (o 21,0%).

Obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wyniosła 11,8 szt. i uplasowała region na ostatniej pozycji w kraju (średnio w Polsce 42,0 szt./100 ha użytków rolnych). Na 1. miejscu znalazło się województwo podlaskie ze wskaźnikiem na poziomie 8-krotnie wyższym niż w województwie dolnośląskim (95,7 szt./100 ha użytków rolnych).

W 2017 r. w gospodarstwach indywidualnych, utrzymujących 79,8% całego pogłowia bydła w województwie, w skali roku liczebność pogłowia bydła zwiększyła się o 9,1% i w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wyniosła 11,1 szt. (wobec 10,5 szt. przed rokiem).

W województwie dolnośląskim lepsza sytuacja niż w przypadku bydła, dotyczy pogłowia owiec, głównie ze względu na rejony górskie i podgórskie objęte m.in. systemem wsparcia bezpośredniego.

W czerwcu 2017 r. pogłowie owiec wyniosło 15,2 tys. szt. i w relacji do 2016 r. zwiększyło się o 26,5%, w tym populacja maciorek owczych zwiększyła się o 57,3%. Liczba owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1,7 szt. (w 2016 r. – 1,3 szt.) i uplasowała województwo na 6 miejscu w Polsce. Liderem niezmiennie od lat w pogłowie owiec pozostaje Małopolska ze wskaźnikiem w 2017 r. na poziomie 13,3 szt. w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych.

Pod względem pogłowia trzody chlewnej, dolnośląskie w czerwcu 2017 r. z obsadą na poziomie 185,7 tys. szt. znalazło się na 14. miejscu wśród województw, wyprzedzając jedynie województwo lubuskie i podkarpackie. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych dolnośląskie zajęło ostatnie miejsce ze wskaźnikiem na poziomie 20,3 szt. (wobec 77,6 szt./100 ha użytków rolnych w kraju i ok. 230 szt./100 ha użytków rolnych w województwie wielkopolskim, będącym liderem w pogłowie trzody chlewnej).

W skali roku w województwie dolnośląskim pogłowie trzody chlewnej zmniejszyło się o 5,7%, podczas gdy zwiększyło się o 4,3% stado loch na chów, którego wielkość określa możliwości reprodukcyjne stada, w tym pogłowie loch prośnych o 1,8%. Zarówno liczebność prosiąt o wadze do 20 kg, jak i warchlaków o wadze 20-50 kg obniżyła się w relacji do 2016 r. odpowiednio o 7,0% i o 5,9%.

Pogłowie świń w gospodarstwach indywidualnych kształtowało się na poziomie 131,7 tys. szt. i stanowiło 70,9% pogłowia ogółem. Zwiększenie w skali roku liczebności stada w tej grupie gospodarstw było niewielkie i wyniosło 313 szt.

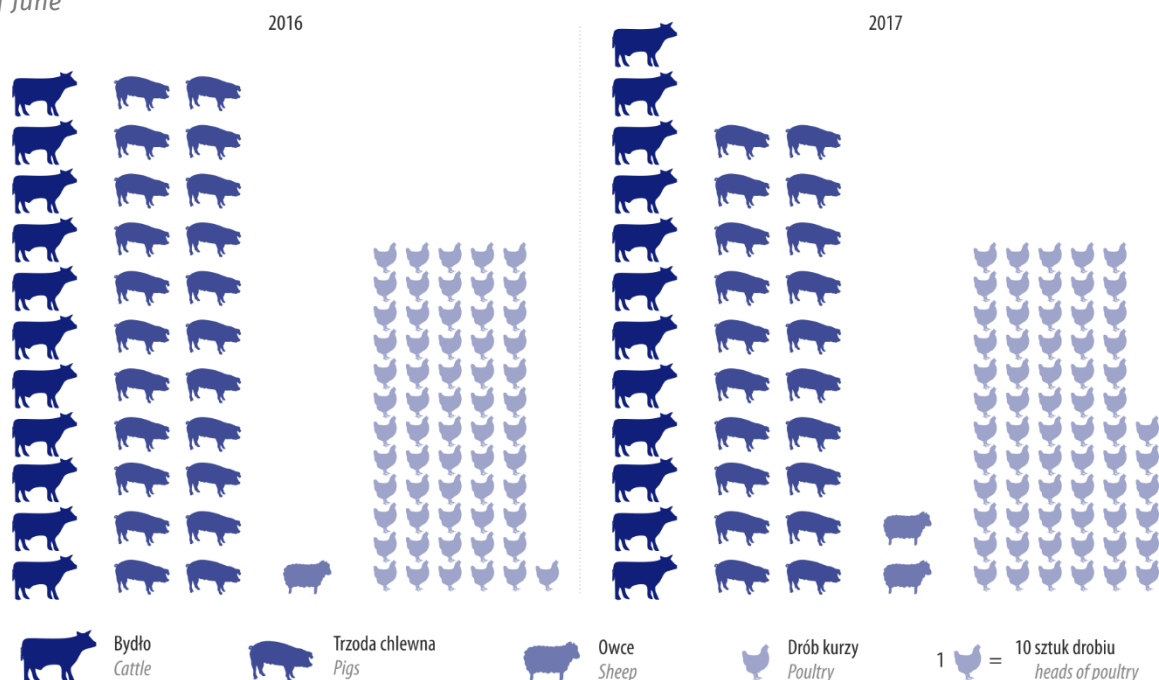
Województwo dolnośląskie, zarówno pod względem pogłowia bydła, jak i trzody chlewnej czy owiec odznaczało się w 2017 r. niewielkim udziałem w pogłowie tych zwierząt gospodarskich w kraju – odpowiednio 1,8% w przypadku bydła (wobec 1,7% w 2016 r.), 1,6% w przypadku trzody chlewnej (wobec 1,8% przed rokiem) i nieco wyższym – na poziomie 5,8% (w 2016 r. – 5,0%) – w przypadku stada owiec.

Zwierzęta gospodarskie na 100 ha użytków rolnych w województwie dolnośląskim

Stan w czerwcu

Livestock per 100 ha of agricultural land in Dolnośląskie Voivodship

As of June

W porównaniu do innych województw Dolny Śląsk utrzymuje małą obsadę drobiu (w 2017 r. 10. lokata w kraju). W grudniu 2017 r. obsada drobiu w dolnośląskich gospodarstwach rolnych wyniosła 6 429,2 tys. szt. i było to więcej o 13,2% niż w 2016 r. W strukturze drobiu w 2017 r. większość (ok. 92% wobec 81,3% w 2016 r.) stanowił drób kurzy, który na przestrzeni roku zwiększył się o 27,7%. Kury nioski stanowiły 37,8% drobiu ogółem i 41,3% drobiu kurzego (przed rokiem odpowiednio 42,2% i 52,0%). W skali roku zwiększyło się pogłowie indyków (o 23,2%), natomiast zmniejszyło się pogłowie gęsi (o 11,7%) oraz kaczek i pozostałego drobiu (o 74,0%). Obsada indyków, gęsi, kaczek i pozostałego drobiu stanowiła 8,3% obsady drobiu ogółem. Większość, tj. 97,3% obsady drobiu utrzymywanych było w gospodarstwach indywidualnych.

Średnio w województwie dolnośląskim obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych wynosiła 719 szt. (w kraju – 1 351 szt.), plasując dolnośląskie na przedostatnim miejscu przed lubelskim (583 szt.) Najwyższą obsadę wykazało województwo śląskie (2 284 szt./100 ha użytków rolnych). Nieco lepiej wyglądało dolnośląskie na tle innych województw (8. lokata) pod względem wielkości obsady niosek na 100 ha użytków rolnych, która w 2017 r. kształtowała się na poziomie 257 szt. (wobec średniej w kraju 343 szt.). Najwyższą obsadę niosek w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych odnotowano w województwie wielkopolskim (848 szt.).

Konsekwencją niskiej obsady zwierząt gospodarskich na Dolnym Śląsku jest mała produkcja żywca rzeźnego oraz mleka. W 2016 r. dolnośląskie zajęło 15. lokatę w kraju w produkcji żywca rzeźnego (wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego i króliczego) w wadze żywej, stanowiąc niecałe 2% w produkcji krajowej (wobec ok. 21% w województwie wielkopolskim – 1. miejsce). W przeliczeniu produkcji żywca rzeźnego na 1 ha użytków rolnych dolnośląskie uplasowało się na ostatniej pozycji ze wskaźnikiem na poziomie 136 kg (wobec 455 kg przeciętnie w kraju). Z kolei, produkcja mleka krowiego w województwie dolnośląskim w 2016 r. stanowiła 1,4% produkcji krajowej uzyskując 14. lokatę wśród województw (na 1. miejscu znalazło się województwo mazowieckie z udziałem ok. 21% produkcji krajowej). W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w 2016 r. produkcja mleka krowiego wyniosła 197 l (w kraju – 885 l) i uplasowała dolnośląskie na 15. pozycji (na pierwszym miejscu było podlaskie – 2 362 l/100 ha użytków rolnych). Choć pod względem średniego pogłowia krów mlecznych dolnośląskie plasowało się na niskiej pozycji (14. lokata), to pod względem wydajności od 1 krowy mlecznej dolnośląskie w 2016 r. zajęło 4. miejsce po opolskim, wielkopolskim i kujawsko-pomorskim (6 358 l wobec 6 022 l przeciętnie w Polsce).

Rozdział 5. Skup produktów rolnych

Chapter 5. Procurement of agricultural products

W 2017 r. od producentów z województwa dolnośląskiego skupiono produkty rolne o łącznej wartości 2 491 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT) i było to mniej o 2,3% niż w roku poprzednim. Blisko ¾ wartości skupionych produktów rolnych stanowiły produkty roślinne, których wartość w skali roku obniżyła się o 6,1%. Wartość skupionych produktów zwierzęcych w relacji do 2016 r. zwiększyła się o 8,5%.

W analizowanym roku najwięcej wśród wartości skupu produktów roślinnych, tj. blisko 65% (przed rokiem ok. 62%) stanowiły zboża, w tym pszenica – 47,1%, a następnie rzepak i rzepik – 20,3%. W skali roku zmniejszyła się wartość skupu zbóż, w tym podstawowych, a szczególnie owsa z mieszankami zbożowymi (o 38,7%) i pszenżyta (o 15,8%). Znacznie niższą niż przed rokiem wartość skupu odnotowano również w przypadku warzyw (o 31,0%), buraków cukrowych (o 13,6%) oraz rzepaku i rzepiku (o 13,0%). Zdecydowanie wyższa niż przed rokiem była natomiast wartość skupu owoców (o 96,1%) oraz żyta (o 47,5%).

Z kolei, wśród wartości skupu produktów zwierzęcych w 2017 r. żywiec rzeźny w wadze żywej stanowił 64,1% (wobec 67,2% w 2016 r.), a mleko krowie – 33,1% (wobec 27,8% przed rokiem). W skali roku wartość skupu zarówno żywca rzeźnego ogółem (w tym bydła i trzody chlewnej), jak i mleka krowiego zwiększyła się odpowiednio o 3,5% i o 29,1%. W skali roku wartość skupu drobiu, stanowiącego 62,5% ogółu wartości skupu żywca rzeźnego, obniżyła się o 2,0%.

W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość skupu produktów rolnych ogółem wyniosła 2 717 zł, a produktów roślinnych i zwierzęcych odpowiednio 1 939 zł i 779 zł. Średnio w kraju z 1 ha użytków rolnych skupiono: produktów rolnych za 4 467 zł, produktów roślinnych za 1 337 zł i zwierzęcych za 3 130 zł. Dolnośląskie zajęło 14. lokatę wśród województw pod względem wartości skupu produktów rolnych ogółem, 3. miejsce (po opolskim i kujawsko-pomorskim) w przypadku produktów roślinnych oraz ostatnią pozycję w przypadku produktów zwierzęcych. W skali roku wartość skupu produktów rolnych, w tym roślinnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych na Dolnym Śląsku obniżyła się odpowiednio o 113 zł i o 161 zł, natomiast zwiększyła się dla produktów zwierzęcych o 49 zł.

W 2017 r. skupiono 1 821 tys. ton zbóż konsumpcyjnych i paszowych, tj. mniej o 6,8% od skupu dokonanego przed rokiem. Spadek dotyczył większości podstawowych gatunków zbóż, w tym największy odnotowano dla owsa i mieszanek zbożowych – o 40,2%, pszenżyta – o 17,8% oraz pszenicy – o 9,9%. Zwiększył się natomiast głównie skup żyta (o 26,9%) oraz w niewielkim stopniu jęczmienia (o 0,4%). W 2017 r. w strukturze skupu zbóż podstawowych (bez materiału siewnego) największy udział stanowiło ziarno pszenicy (83,7% wobec 85,0% w 2016 r.), a następnie ziarno jęczmienia (12,6% wobec 11,5%).

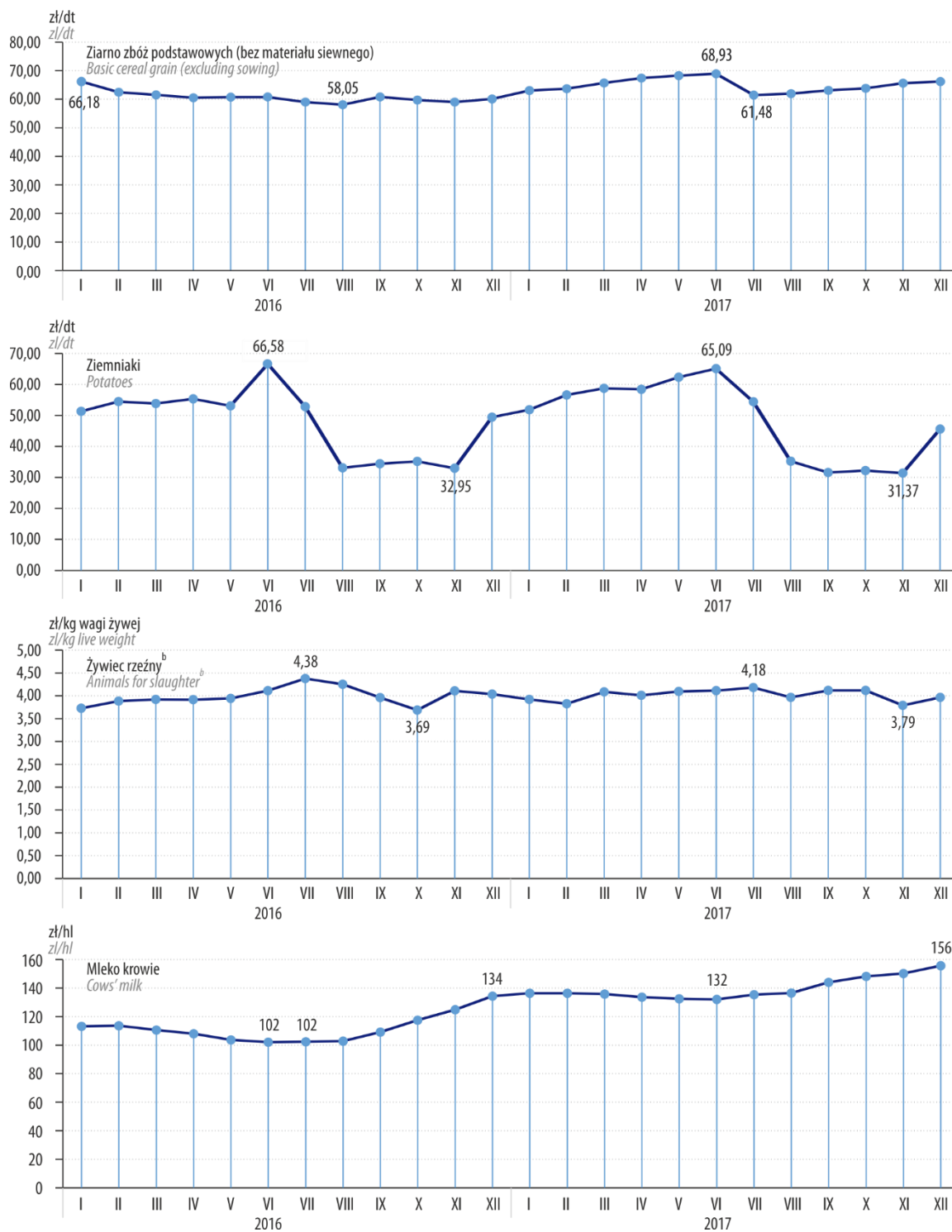
W relacji do 2016 r. wzrost cen w skupie dotyczył większości produktów rolnych.

W 2017 r. średnia cena pszenicy kształtowała się na poziomie 64,40 zł/dt i była o 7,5% wyższa od uzyskanej rok wcześniej, natomiast cena żyta wynosiła 56,87 zł/dt, i wzrosła w skali roku o 15,6%. Wśród zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych, wyjątknie cena owsa z mieszankami zbożowymi w skali roku nieznacznie obniżyła się i ukształtowała się na poziomie 49,84 zł/dt. W województwie dolnośląskim przeciętne ceny skupu pszenicy, pszenżyta i owsa z mieszankami były niższe niż średnio w kraju i ułożyły dolnośląskie odpowiednio na 11., 11. i 12. miejscu wśród województw. W porównaniu do średnich cen skupu uzyskanych w Polsce, producenci dolnośląscy uzyskali natomiast wyższe ceny za żyto i jęczmień i były to jedne z wyższych cen wśród województw (odpowiednio 1. i 3. lokata).

W 2017 r. skupiono 199 tys. ton ziemniaków, 1 320 tys. ton buraków cukrowych, 230 tys. ton rzepaku i rzepiku, 5 tys. ton owoców oraz 47 tys. ton warzyw. W relacji do 2016 r. zanotowano większy skup ziemniaków o 2,0% i buraków cukrowych o 26,7%, natomiast mniejszy skup rzepaku i rzepiku (o 10,4%), owoców i warzyw (odpowiednio o 32,2% i o 12,8%).

Przeciętne ceny skupu buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku oraz warzyw były niższe od notowanych przed rokiem odpowiednio o 31,9%, o 2,9% i o 21,5%, natomiast za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) dostawcy otrzymywali 47,85 zł za dt, tj. o 0,2% więcej niż przed rokiem. Zdecydowanie wyższe ceny niż przed rokiem płacono dostawcom za owoce (blisko 3-krotnie więcej), tj. cena wzrosła z 1,52 zł za kg do 4,39 zł za kg. W przypadku omawianych produktów rolnych, większość cen była niższa niż przeciętnie w Polsce, w tym największa dysproporcja dotyczyła buraków cukrowych – średnia cena w kraju była o 23,5% wyższa niż w województwie dolnośląskim. Z kolei, średnia cena skupu owoców w dolnośląskim była ponad 2,5-krotnie wyższa niż średnio w kraju.

Przeciętne ceny skupu produktów rolnych w województwie dolnośląskim według miesięcy ^a
Average procurement prices of agricultural products in Dolnośląskie Voivodship by months ^a

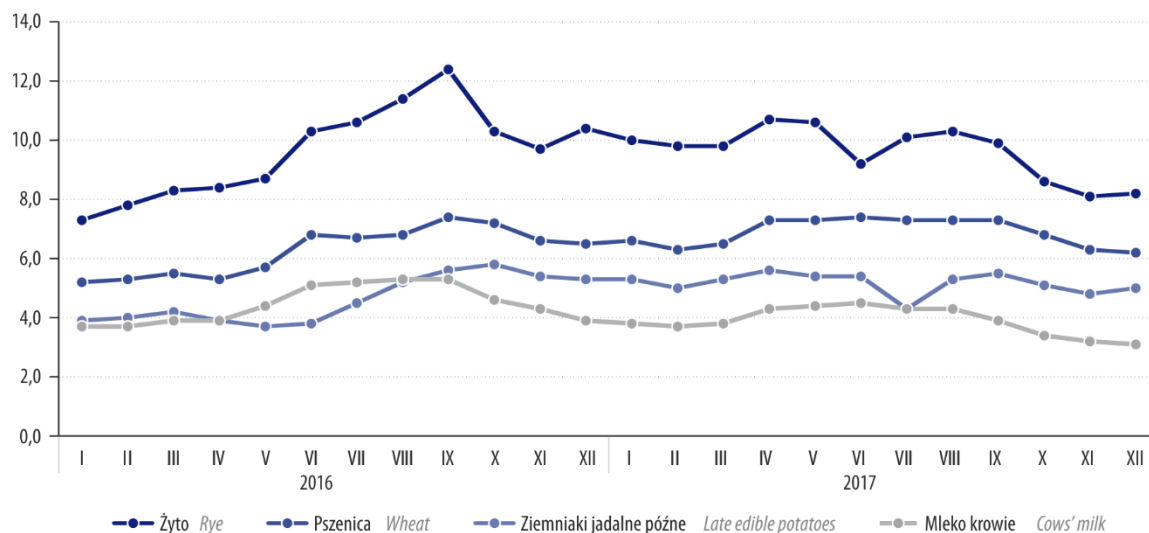
^a Płacone dostawcom, ceny bieżące, bez podatku VAT. ^b Obejmuje bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób.
^a Paid to suppliers, current prices, excluding VAT. ^b Data include cattle, calves, pigs sheep, horses and poultry.

Skup żywca rzeźnego w wadze żywej ogółem w analizowanym 2017 r. wyniósł 106 tys. ton i w skali roku nieznacznie zwiększył się o 655 ton, głównie ze względu na zwiększenie skupu żywca wołowego o 14,6%. W przypadku pozostałych dwóch gatunków żywca rzeźnego skup zmniejszył się odpowiednio o 6,9% dla trzody chlewnej i o 1,0% dla drobiu. Z kolei na przestrzeni roku skup mleka krowiego zwiększył się o 3,7%, natomiast skup jaj kurzych konsumpcyjnych zmniejszył się o 14,8%. W strukturze skupu żywca rzeźnego ogółem żywiec drobiowy stanowił aż 72,6% skupu ogółem (w 2016 r. – 73,8%).

Ceny 1 kg żywca wołowego i wieprzowego w 2017 r. osiągnęły poziom 6,31 zł oraz 5,18 zł i wzrosły w skali roku odpowiednio o 4,6% i o 10,4%. Obniżenie ceny skupu odnotowano w przypadku żywca drobiowego – za 1 kg żywej wagi płacono 3,72 zł, tj. mniej o 1,1% niż w 2016 r. Za 1 litr mleka krowiego dostawcy otrzymywali 1,39 zł (przed rokiem 1,12 zł). Cena skupu jaj kurzych konsumpcyjnych kształtowała się na poziomie wyższym o 38,9% niż w 2016 r. i wynosiła 0,25 zł za 1 szt. W porównaniu do średnich cen skupu uzyskanych w Polsce w 2017 r. producenci z województwa dolnośląskiego uzyskali wyższe ceny głównie za trzodę chlewną i drób, a mniej za bydło i jaja. Cena mleka ukształtowała się na podobnym poziomie jak średnia cena w kraju.

Relacje cen skupu^a 1 kg żywca wieprzowego wyrażona w: kg żyta według cen w skupie, kg pszenicy według cen na targowiskach, kg ziemniaków według cen na targowiskach, l mleka krowiego według cen w skupie w województwie dolnośląskim według miesięcy

Procurement price relations^a of kg pigs for slaughter expressed in: kg of rye by procurement prices, kg of wheat by marketplaces prices, kg of potatoes by marketplaces prices, l cows' milk by procurement prices in Dolnośląskie Voivodship by months

^a Płacone dostawcom, ceny bieżące, bez podatku VAT.
a Paid to suppliers, current prices, excluding VAT.

Relacja ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do ceny 1 kg żyta (według cen w skupie) w 2017 r. w województwie dolnośląskim wyniosła 9,1 i była o 0,4 p. proc. niższa od ubiegłorocznej. Ponadto cena 1 kg żywca wieprzowego w skupie równoważyła wartości: 6,6 kg pszenicy według cen na targowiskach (w 2016 r. – 5,9 kg), 4,9 kg ziemniaków jadalnych późnych według cen na targowiskach (wobec 4,3 kg przed rokiem) oraz 3,7 litrów mleka według cen w skupie (przed rokiem 4,2 l).

Uwagi metodologiczne

1. Dane o produkcji rolniczej opracowano metodą rodzaju działalności, co oznacza sumaryczne ujęcie produkcji roślinnej i zwierzęcej niezależnie od tego, do której sekcji gospodarki narodowej (według Polskiej Klasyfikacji Działalności) zaliczane są podmioty gospodarcze, które tę produkcję wytworzyły.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadząca działalność rolniczą.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

– gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,

– gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do działalności rolniczej zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielę) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (zgodnie z normami).

Zgodnie z obowiązującą definicją, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

3. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemu wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1551) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych.

Dane dotyczące powierzchni i zbiorów owoców z drzew i krzewów odnoszą się jedynie do ich uprawy w sadach.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkótek (sady), szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Sady to plantacje drzew owocowych, krzewów owocowych i upraw jagodowych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z plantacjami leszczyny, malin, winorośli) rosnące w zwartym nasadzeniu, a także szkółki drzew i krzewów owocowych. Do sadów nie zalicza się powierzchni uprawy truskawek i poziomek.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

4. Przy ustalaniu produkcji rolniczej przyjęto w cenach bieżących:

- dla skupu – ceny skupu płacone przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od producentów rolnych (bez podatku od towarów i usług – VAT),
- dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach.

5. Ceny skupu są cenami przeciętnymi obliczonymi jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych skupionych w danym okresie przez podmioty gospodarcze prowadzące skup bezpośrednio od producentów. Prezentowane ceny skupu produktów rolnych pochodzą z badania miesięcznego (meldunek o skupie produktów rolnych realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej) i półrocznego (sprawozdawczość uwzględniająca korekty danych meldunkowych oraz skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł).

Wskaźniki cen skupu obliczono w zakresie porównywalnym: dla miesięcy na bazie danych meldunkowych, w ujęciu półrocznym po uwzględnieniu korekt wynikających ze sprawozdawczości półrocznej.

6. Źródłem informacji o cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankieterów na celowo wytypowanych targowiskach.

7. Źródłem informacji o **cenach gruntów ornych w obrocie prywatnym** jest kwartalne badanie przeprowadzane w formie wywiadu przez ankietera z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego wylosowanego do reprezentacyjnych badań rolniczych. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen kwartalnych.

8. Relacje cen detalicznych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu produktów rolnych informują, jaką ilość produktu rolnego należy sprzedać, aby zakupić dany środek produkcji.

9. Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych w zakresie powierzchni zasiewów,
- wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS,
- sprawozdań statystycznych (badanie pełne) z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.

10. Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemiopłodu zebranych z jednostki powierzchni (ha).

11. Zboża, jeżeli nie zaznaczono inaczej, to:

- zboża podstawowe: pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto,
- mieszanki zbożowe na ziarno,
- kukurydza na ziarno, gryka, proso i pozostałe zbożowe.

12. Strączkowe na ziarno to:

- konsumpcyjne (groch, fasola, bób i inne),
- pastewne (mieszanki zbożowo-strączkowe, peluszką, wyka, bobik, łubin i inne).

13. Do upraw przemysłowych zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

14. Uprawy pastewne obejmują:

- strączkowe pastewne na zielonkę,
- motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami na zielonkę,
- okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa i inne),
- oraz kukurydzę na zielonkę.

15. Powierzchnia upraw ziemniaków bez powierzchni ogrodów przydomowych.

16. Dane o **pogłowie zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych oraz szacunków. Badania pogłowia trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego prowadzone są 3-krotnie w roku – w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia, badania pogłowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich – 2-krotnie w roku – według stanu w czerwcu i grudniu. Wskaźniki dynamiki liczone są w zakresie porównywalnym na bazie danych ze sprawozdawczości.

17. Dane o **produkcji żywca rzeźnego** obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową zwierząt rzeźnych oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem żywych zwierząt.

Produkcję żywca rzeźnego podaje się:

– w tonach;

– „w wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem.

18. Informacje o **skupie produktów rolnych** dotyczą ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

Dane o skupie:

– zbóż, jeżeli nie zaznaczono inaczej, dotyczą ziarna zbóż konsumpcyjnych, paszowych i siewnych z wyodrębnieniem zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi), pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa (łącznie z mieszankami zbożowymi) oraz pszenżyta,

– ziemniaków – poza dostawami do punktów skupu, również dostaw do gorzelni, płatkarni i suszarni,

– żywca rzeźnego (bydła, cieląt, trzody chlewnej, owiec, koni i drobiu) – dotyczą tylko zwierząt rzeźnych (łącznie z żywcem skupowanym na eksport) bez skupu zwierząt hodowlanych,

– trzody chlewnej – nie obejmują prosiąt i warchlaków.

19. W danych o skupie produktów rolnych uwzględnia się korekty wynikające ze sprawozdawczości półrocznej obejmującej również skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł.

20. Informacje dotyczące warunków atmosferycznych (temperatury, opadów i usłonecznienia) opracowano w oparciu o dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej uzyskane z obserwacji i notowań prowadzonych na stacjach meteorologicznych.

21. Dane dotyczące **zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych i wapniowych** opracowane zostały na podstawie sprawozdawczości i wyników badań reprezentacyjnych.

22. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

23. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

24. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem” lub mogą nie sumować się na 100%.

25. Bardziej szczegółowe ujęcia liczbowe (zarówno pod względem zakresu, jak i przekrojów) dotyczące poszczególnych tematów można znaleźć w publikacjach Departamentu Rolnictwa GUS oraz w opracowaniach zbiorczych wydawanych przez GUS i Urząd Statystyczny we Wrocławiu na bieżąco z częstotliwością miesięczną.

Methodological notes

1. Data regarding agricultural production were compiled using the kind-of- activity method, what is understood as a summing up of the crop and animal production conducted by economic entities, regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. **An agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which conduct agricultural activity.

Private farm is understood as an agricultural holding used by natural person.

Private farms include:

– holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;

– holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

An agricultural activity includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

According to the existing current definition since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

3. **Agricultural land** area includes agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in good agricultural conditions – maintained in accordance with norms complying the requirements of the Act of 5 February 2015 on payments under the direct support system (unified text Journal of Laws of 2015, item 1551) – presented in the division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land – agricultural land not cultivated and not used and maintained in a good agricultural condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which in 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include cultivation in the kitchen garden.

Data regarding the cultivation area and crop production of fruit from trees and bushes relate only to its crop cultivation in the orchards.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in good agricultural condition, in compliance with environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under cover.

Orchards include land planted with fruit trees and shrubs as well as berry plantations maintained in a good agricultural condition (including hazel, raspberry and vine plantations) growing in thick plantations, as well as nurseries of fruit trees and shrubs. Strawberry and wild strawberry plantations are not included in orchards.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

4. The following prices were assumed in calculating agricultural output in current prices:

- for procurement of agricultural products – procurement prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from agricultural producers (excluding value added tax – VAT),
- for market sales – prices received by farmers at marketplaces.

5. **Procurement prices** are average prices calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of several agricultural products purchased at a given period by economic entities purchasing agricultural products directly from producers. Presented procurement prices come from monthly survey (reports on procurement of agricultural products from legal persons and organizational entities without legal personality) and semi-annual survey (reports taking into consideration data revisions and procurement level of at least 10 thousand zł fulfilled by natural persons).

Procurement price indices are calculated in comparative range: for months – based on reporting data and for semi-annual periods – including revisions.

6. The information on prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces.

7. The source of information on **prices of arable land in private turnover** is a quarterly interview with holders of private farms selected for agricultural sample survey. Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average quarterly prices.

8. Relations between retail prices of means of production for agriculture and procurement prices of agricultural products inform about a quantity of agricultural products that should be sold to buy the given mean of production.

9. **Crop output value** has been calculated on the basis of:

- June sample survey results on sown area,
- sample surveys results on the crop production, the CSO experts' assessments,
- statistical reports (full survey of the state farms, co-operatives and others).

10. **Yield** is understood as a weight unit's (dt) of particular agricultural products harvested from the area unit (ha).

11. **Cereals**, unless otherwise stated, are:

- basic cereals: wheat, rye, barley, oats and triticale,
- cereal mixed for grain,
- buckwheat, millet, maize for grain and other cereals.

12. **Pulses for grain** are:

- edible pulses (peas, bean, broad bean and other),
- feed pulses (mixed cereals and pulses, field pea, vetch, field bean, lupine, and other).

13. **Industrial crops** include: sugar beets, oil-bearing crops (rape, turnip rape, poppy, sun flower, soya, mustard and oily flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hops, chicory).

14. **Feed plants** include:

- pulses for green forage,
- legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses for green forage,
- root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip and others),
- maize for green forage.

15. **Area of potatoes** excluding kitchen gardens.

16. Data regarding **livestock and animal production** have been elaborated on the basis of reports, sample survey results and estimates. Surveys of pig stocks and production of pigs for slaughter are conducted three times a year – in March as of 1st March, in June as of 1st June and in December as of 1st December, while surveys of cattle and other farm animal species – twice a year – state as at June and December. Indices are compiled in comparable conditions on the basis of reporting.

17. Data regarding production of **animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales of animals for slaughter and slaughter intended for own consumption. Production of animals for slaughter is balanced by import and export of live animals.

Production of animals for slaughter is presented in:

- in tonnes;
- in “live weight”, i.e. by weight of animals before slaughter.

18. Information about **procurement of agricultural products** concern quantity and the value of several agricultural products (plant and animal) purchased by economic entities directly from producers.

Data about procurement of:

– cereals, unless otherwise stated, concern grain of cereals for consumption, for feeds and sowing, with separation of basic cereals (incl. cereal mixed), wheat, rye, barley and oats (including cereal mixed) as well as triticale.

– potatoes, apart from delivery to procurement centres, also delivery to alcohol distillery, companies producing potatoes flakes and drying houses,

– animals for slaughter, (cattle, calves, pigs, sheep, horses and poultry) concern only animals for slaughter (including animals purchased for exports purposes), excluding animals for breeding,

– pigs, excluding piglets and young pigs from 20 to 50 kg.

19. Data about procurement of agricultural products concern corrections of semi-annual reporting and procurement level of at least 10 thous. zł, fulfilled by natural persons.

20. Information concerning atmospheric conditions (temperature, precipitation, insolation) have been elaborated by Institute of Meteorology and Water Management (obtained from quotation of meteorological stations).

21. Data regarding **consumption of mineral, chemical or lime fertilizers** were elaborated on the basis of reporting from statistical reports and sample survey results.

22. Farming years cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 VII 2016 to 30 VI 2017).

23. Relative numbers (indices, percents) have been calculated on the basis of absolute data, expressed with higher precision than presented in the tables.

24. Due to electronic data processing techniques, in some cases, the components sum can differ from “total values”, or don’t sum up to 100%.

25. More detailed figures (both by the scope and the profile) in particular topics are available in publication of the Statistics Poland – Agriculture Department and monthly publications published by the Statistics Poland and Statistical Office in Wrocław.